

Міністерство освіти і науки України

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РІЧИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

ПОЛТАВА – 2025

Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Полтавська академія неперервної освіти імені М.В. Остроградського
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В РІЧИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
16 грудня 2025 року

Полтава – 2025

УДК 37.013:6(062)
Р64

Розвиток технологічної освітньої галузі в річищі Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (16 грудня 2025 року) / За заг. ред. доц. Ю. А. Срібної, проф. В.П. Титаренко, А.Ю. Цини; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка, каф. теорії і методики технологічної освіти. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2025. 379 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка містяться науково-методичні статті, в яких висвітлені: теорія і практика реформування Нової української школи; продукування інноваційних ідей та цінностей в умовах сучасної освітньої практики; інноваційні досягнення у сфері технологічної освітньої галузі; пропаганда цінностей вітчизняної технологічної освіти засобами просвітницької комунікації; регіональні проблеми та перспективи сучасної технологічної освіти; творчий внесок наукових шкіл, учених та працівників шкіл у розвиток сучасної технологічної освіти.

Розраховано на науковців, докторантів, аспірантів, викладачів і студентів навчальних закладів системи освіти та культури різних рівнів акредитації.

УДК
УДК 37.013:6(062)
Р64

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори статей.

© Колектив авторів, 2025
© ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2025

Коломієць М. Б.
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної освіти
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
Карабінович К. С.
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ УЧНІВ/УЧЕНИЦЬ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Забезпечення особливих освітніх потреб (ООП) забезпечуються прийнятими Законами України, нормативно-правовими документами Міністерства освіти та науки України, внутрішніми положеннями ЗЗСО та іншими документами, що можуть мати опосередкований вплив на дане питання, наприклад, нормативно-правові акти, переліки, накази, інструкції Міністерства охорони здоров'я, якими визначається хвороба та її ступінь важкості, яка є подальшою підставою для формування пакету документів на визнання учня таким, що має ООП. Найвищою за правовою силою вважається Конституція України та міжнародні акти ратифіковані Верховною Радою, до яких, зокрема, відноситься і Конвенція про права дитини.

Розвиток особистісно-орієнтованого інклюзивного навчання в Україні, що забезпечує ООП учнів, відповідає ст. 53 Конституції Україні, що включає обов'язок держави забезпечувати «доступність та безоплатність дошкільної, повної загальної середньої освіти …» [1], оскільки та ж сама стаття Конституції затверджує правого кожного на освіту. Тому ігнорування осіб із порушеннями, недостатнє нормативно-правове чи матеріальне забезпечення учнів з ООП, супротив реформам як на інституціональному рівні, так і на персональному рівні педагогічних працівників ЗЗСО, які можуть не сприймати сучасні підходи чи формально відноситись до обов'язків, може розглядатись як порушення конституціональних прав учнів, що мають такі потреби.

Юридичне зобов'язання України в межах конвенції полягає у виконанні пп. b п.1. ст. 28, що полягає в обов'язку держави-учасниці сприяти розвитку різних форм середньої освіти, забезпечуючи «…її доступність для всіх дітей…» [2].

Україна проводить реформи середньої освіти, вносячи правки в Закон України «Про освіту» від 2017 року [3], що включає зміни, які мають вплив на забезпечення потреб учнів з ООП, які включають розвиток термінології, забезпечення доступу до освіти в медичних закладах, реабілітації в закладах

освіти, питання адаптації підручників для учнів з психофізичними особливими потребами.

Загалом ЗУ «Про освіту» містить основний категоріально-понятійний апарат, який визначає сутність використаних понять і включає такі терміни, що прямо відносяться до теми дослідження: інклюзивне освітнє середовище, інклюзивне навчання, корекційно-розвиткові послуги (допомога), особа з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічні послуги, спеціальне освітнє середовище. Саме в даному законі конкретизовано, що «держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб…» [3, п.6. ст.3]

ООП учнів старшої школи конкретизуються в Законі України «Про повну загальну середню освіту» [4]. Хоча даний закон розширює значно категоріально-понятійний апарат, він не систематизований в перших статтях закону. Також даний документ визначає хто затверджує порядок утворення та умови функціонування спеціальних класів – центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, тобто міністерство. Такий порядок було затверджено Наказом МОН від 22.08.2024 №1182, який вступив в силу з початку навчального року – 01.09.2025 року.

Основні положення закону щодо ООП, визначено в ст. 26 «Інклюзивне навчання». До впровадження змін, які стосуються ООП, вже була наявна посада асистент вчителя, однак із розвитком правового поля з’явилась нова посада – асистент учня, яка визначається даною статтею закону.

В ст. 35 визначаються категорії (типи) закладів освіти, які включаються, зокрема, спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри, як заклади освіти чия діяльність спрямована на учнів з ООП порушеннями та значними порушеннями розвитку відповідно [4].

Відповідно до листа МОН № 1/9-495 від 31.08.2020 [5] роз’яснюються обов’язки асистента вчителя інклюзивних класів, який є педагогічним працівником відповідно до переліку педагогічних посад [6] на відміну від асистента учня. Хоча окремі зобов’язання є чітко визначеними, наприклад, забезпечувати особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу учня з ООП або дотримуватись принципу конфіденційності даних щодо здоров’я учнів, асистент вчителя також зобов’язаний допомагати у навчанні не лише дитині з ООП, а й іншим учням класу.

Таке широке формулювання, може дати можливість порушувати педагогічні принципи і прийоми основного вчителя, або давати можливість діяти на межі педагогічної етики. Наприклад, маючи позитивні наміри, може втручатись в хід уроку, оскільки має власне бачення викладення матеріалу, що нівелює налагоджений процес комунікації «вчитель-учні», або прагнучи допомогти всім учням, зменшувати кількість уваги учням з ООП.

Асистент вчителя з інклюзії забезпечує ведення освітньої документації учнів з ООП, оскільки вона має принципово інший характер, так як включає додаткове звітування в Індивідуальний-ресурсний центр (ІРЦ), та отримання документації з даної установи, де учень з ООП знаходиться на обліку.

Діяльність ІРЦ регулюється Постановою КМУ «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12.07.2017 №545 [7], де у відповідності до п.1 вказується, що дана установа створена саме з метою забезпечення освітніх прав осіб з ООП. Даною постановою встановлюються форми документації щодо прийняття на облік, категорії (типи) ООП та присвоювання рівня підтримки.

Відповідно до даної постанови, категорії ООП поділяються на:

- інтелектуальні;
- функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві);
- фізичні;
- начальні;
- соціальні: соціоадаптаційні / соціокультурні

Рівні підтримки визначаються відповідно ступеню прояву:

- поодинокі незначні труднощі – 1;
- труднощі легкого ступеня прояву – 2;
- труднощі помірного ступеня прояву – 3;
- труднощі тяжкого ступеня прояву – 4;
- труднощі найтяжчого ступеня прояву – 5.

Таким чином можна констатувати, що вже напрацьована суттєва кількість нормативно-правових актів, із крос-посиланнями з одного на інших, до законів розроблена певна кількість правок та змін, які включаються значне розширення та доповнення по суті, зміни пов’язані із роботою в період пандемії 2020-2021 років та з урахуванням повномасштабного вторгнення в 2022 році, а також інші менш суттєві зміни.

Закони та підзаконні акти мають значний перелік термінології пов’язаний як із загальноосвітніми питаннями, так і з питаннями інклюзивного навчання, особливих освітніх потреб, а також шляхів їх задоволення.

Незважаючи на суттєву кількість нормативно-правових документів, їх сутність укладається в забезпечення прав дітей відповідно до Конституції України та Конвенції із прав дитини, відповідність яких перевіряється Конституційним судом України та міжнародними організаціями.

Список використаних джерел

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: https://cutt.ly/2roN5RJp (дата звернення: 21.03.2025).
2. Конвенція про права дитини : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 20.11.1989 : станом на 16 листоп. 2023 р. URL: https://cutt.ly/ZroN5vsB (дата звернення: 21.03.2025).
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 16 берез. 2025 р. URL: https://cutt.ly/EroQXpFj (дата звернення: 20.03.2025).

4. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX : станом на 16 берез. 2025 р. URL: https://cutt.ly/BroN7M7F (дата звернення: 21.03.2025).
5. Щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році : Лист МОН України від 31.08.2020 №1/9-495. URL: https://cutt.ly/nroN7Fym (дата звернення: 21.03.2025).
6. Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 14.06.2000 №963. URL: https://cutt.ly/OroN7Ik2 (дата звернення: 21.03.2025).
7. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : Постанова Каб. Міністрів України від 12.07.2017 № 545 : станом на 26 груд. 2024 р. URL: https://cutt.ly/froN7W7p (дата звернення: 21.03.2025).

Комарницька Л. С.
вихователь Вищого професійного
училища № 29 м. Львів

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ «НУЛЬ ВІДХОДІВ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ГУРТОЖИТКУ

Сучасний етап реформування системи освіти в Україні, що відбувається в руслі концепції «Нова українська школа» [1], передбачає докорінну зміну підходів до формування професійної культури майбутніх фахівців. «На тлі загострення екологічних і гуманітарних криз, архіважливим завданням сьогодення стає не просто технічна, а ціннісна інтеграція філософії сталого розвитку в усі ланки освітнього процесу, що слугуватиме каталізатором для виховання нової генерації громадян, здатних забезпечити баланс між техногенним прогресом та збереженням довкілля. Ключова компетентність «екологічна грамотність і здорове життя», визначена Державним стандартом та Законом України «Про освіту» [2], виходить за межі суто теоретичних знань і стає важливим показником професійної придатності випускника закладу професійної освіти [3].

Особливого значення цей процес набуває в умовах гуртожитку, який є не лише місцем проживання, а й специфічним соціально-освітнім середовищем [4]. Саме тут відбувається закріплення побутових звичок, які згодом трансформуються у професійну поведінку на робочому місці [5]. Наша робота має на меті глибинне вивчення виховних можливостей гуртожитку як простору для соціалізації, де через побутову діяльність відбувається інтеріоризація екологічних цінностей та практичних навичок філософії «нуль відходів», що є необхідним фундаментом для виховання